

УДК 372.878

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72-2.41>

Таран І. М.

УДОСКОНАЛЕННЯ МАЙСТЕРНОСТІ ЧИТКИ НОТ З ЛИСТА НА УРОКАХ ФОРТЕПІАНО

Висвітлено ряд положень, які присвячені проблемі читки нот з листа як однієї зі складових усього процесу навчання гри на фортепіано. Узагальнено відомості про стан, тенденції та перспективи читки нот з листа у музикознавчому, методичному та педагогічному аспектах. Видатні піаністи-педагоги Василь Барвінський, Фелікс Блуменфельд, Йозеф Гат, Олександр Гольденвейзер, Костянтин Ігумнов, Карл Мартінсен, Борис Милич, Генріх Нейгауз, Леонід Ніколаєв, Дарія Герасимович, Віктор Клин, Роман Савицький та багато-багато інших розглядали уміння читати ноти з листа у комплексі музичної підготовки піаністів. Адже активний розвиток здатності до творчих уявлень, опора на слухову сферу у формуванні фортепіанних умінь і навичок – один з основних принципів сучасної фортепіанної педагогіки.

Автор вказує на педагогічні можливості читки нот з листа різноманітних фортепіанних творів як необхідного засобу підготовки учнів-піаністів. З огляду на це набуття навиків та удосконалення майстерності читки нот з листа має вирішальне значення не тільки при розучуванні фортепіанного репертуару, але й для інтенсивного музично-інтелектуального розвитку піаністів у цілому.

Уміння читати з листа створює базу для швидкого освоєння нотного матеріалу, а значить, вивільняє час на занятті для вирішення інших музичних завдань, які призводять до удосконалення фортепіанної гри. Потенційні ресурси читки нот з листа у відношенні загально-музичного розвитку піаністів непересічні. Поряд з цим вони можуть бути виявлені лише за умови регулярного й систематичного застосування такої навчально-педагогічної діяльності на уроках фортепіано. При цьому важливо враховувати комплексне вирішення основних завдань: систематичність, поступовість, послідовність, повторність. Така робота, набуваючи пошукового характеру, не тільки розвиває творчий потенціал особистості, але забезпечує глибоке засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Ключові слова: музика, фортепіано, навчання гри на фортепіано, удосконалення, читка нот з листа, фортепіанний репертуар, фортепіанний твір, фортепіанний урок.

Сучасна фортепіанна педагогіка характеризується інтенсивними пошуками можливостей розширення музичної ерудиції, вихованням естетичних смаків, знайомством у практичній діяльності з різноманітними музичними творами тощо. Враховуючи надзвичайне розмаїття фортепіанного репертуару, актуальним, на наш погляд, є звернення педагогів-піаністів до удосконалення майстерності читки нот з листа у процесі навчання гри на фортепіано. Вільна і швидка читка нот з листа – один з ключових моментів сучасної музичної освіти, важлива умова всебічного розвитку учня, основа його майбутньої самостійності. Виходячи з цього, проблема читки нот з листа залишається особливо актуальною та своєчасною.

Мета дослідження – професійне спрямування роботи учнів-піаністів при оволодінні необхідними теоретичними знаннями та практичними навичками читки нот з листа на уроках фортепіано.

Удосконалення майстерності читки нот з листа зумовлює узагальнення отриманих знань і умінь крізь призму специфічних проблем освоєння фортепіано, а також розвиває музичні та виконавські здібності, інтенсивно формує слухово-розумову техніку, створює високий рівень інтелектуальної та пізнавальної активності учнів-піаністів. Універсальність такої виконавської діяльності та її значення для усього подальшого динамічного розвитку важко переоцінити. Здатність швидкого і вільного читання нот відкриє перед піаністами широкі можливості ознайомлення з різноманітною музичною літературою та безкінечного розширення власного музичного кругозору. Одним з факторів, що визначає успішність професійної кар'єри музиканта, є уміння виконувати з листа, необхідне в різних видах виконавської (сольної, концертмейстерської, ансамблевої) та педагогічної діяльності.

Упродовж тривалого часу в фортепіанній педагогіці накопичено вагомий практичний і теоретичний матеріал, вивчено різні сторони процесу читання нот з листа. Ще у XVII–XVIII століттях у трактатах Ф. Е. Баха, Ф. Куперена, Х. Шубарта та інших зустрічається думка про необхідність тренування у читанні нот з листа «а prima vista» (з першого погляду). Серед музикантів зустрічалися й зустрічаються виконавці, які відразу відтворюють складні п'єси у швидких темпах з такою точністю й свободою, ніби твір був вивчений раніше. До піаністів, які наважувалися виконувати на сцені невідомі твори, належать, зокрема Ф. Ліст, Е. д'Альбер, С. Рахманінов. Цілком зрозуміло, що така майстерність може бути доступною лише геніально обдарованим музикантам-виконавцям. Однак оглядово, тобто через читку, передати зміст музичного твору може навчитися кожний музикант.

Існує дві різні думки про те, у чому пролягає та межа, яка відокремлює читання з листа від інших видів гри по нотах. Перше зводиться до досить поширеного сприйняття: читання з листа є одноразовим програванням невідомого музичного матеріалу «з листа», «з першого погляду». У музично-довідковій літературі зазначається, що «читка нот з листа – це виконання по нотах будь-якої п'єси без попереднього її розбору» [1; 2]. З цього можна зробити висновок про те, що всі наступні звернення до твору – друге, третє, четверте – вже не є в строгому сенсі читанням з листа. Однак практика видатних музикантів-виконавців і педагогів свідчить, що це не зовсім так. Відповідно до другої точки зору (її висловлюють піаністи Г. Коган, Г. Нейгауз та інші) читкою з листа можна назвати не тільки одноразове, але також і двох-трьохразове програвання нового матеріалу повністю [3, с. 9].

Розв'язанням проблеми читки нот з листа займалося чимало музикантів-педагогів, як вітчизняних, так і зарубіжних: О. Алексеев, Л. Баренбойм, Т. Беркман, Ф. Брянська, Т. Воробкевич, Й. Гат, Р. Верхолаз, М. Лерман, С. Лоуренс, Л. Моурі, Г. Нейгауз, С. Савшинський, С. Фейнберг, К. Херман, К. Цатурян, Г. Шахов та інші. Усі одностайно схиляються до думки, що процес читання нот з листа є одним з найважливіших чинників у фортепіанному навчанні та вкрай необхідний для подальшої практичної діяльності.

Якість роботи у процесі читки нот з листа багато в чому буде визначатися саме першим безпосереднім враженням від зустрічі з невідомим або маловідомим фортепіанним твором. Найбільш загальним тут виявиться вміння швидкого орієнтування в нотах і правильна інтерпретація. З огляду на це реалізація вміння швидкого орієнтування в нотному тексті на інструменті по своїй суті й є гра «*a prima vista*», тобто виконання твору без тривалої підготовки. Ця форма діяльності відкриває найсприятливіші можливості для всебічного та широкого ознайомлення з музичною літературою. Поряд з репертуаром, призначеним спеціально для фортепіано, піаніст може користуватися також оперними клавірами, аранжуваннями симфонічних, камерно-інструментальних, вокальних творів тощо [4, с. 68].

Професійне читання з листа передбачає, що музикант читає ноти так само, як грамотна людина книгу (не «по літерах», а по «словах та фразах»). Погане володіння цим навиком не тільки обмежує можливості ознайомлення з надзвичайною кількістю цікавої та корисної фортепіанної літератури, а й обмежує музичний розвиток учня-піаніста загалом. У такому разі музикант, який погано володіє читкою нот з листа змушений обходитись розбором та розучуванням лише обмеженої кількості творів. При цьому необхідно виховувати вміння виділяти в тексті головне, простежувати у сплетіннях фактури мелодичний розвиток тканини; поряд із мелодичним (лінійним) виховати гармонічне (вертикальне) бачення, щоб у складних мелодичних фігураціях одномоментно охоплювати їхню гармонічну основу й на цьому будувати цілісну форму фраз, частин тощо. Вершиною здатності прочитання фортепіанного твору є всеохоплюючий синтез, високорозвинене миттєве інтуїтивне бачення. Виховання такої здатності йде через ряд пізнавальних етапів у дослідженні будь-якого нотного тексту шляхом його ретельного аналізу й подальшого синтезу окремих частин в цілісні побудови.

Попереднє читання або ознайомлення необхідно для того, щоб максимально точно досягнути ідею в цілому: «...блискавично опанувати музику, зіштовхнутися з «духовним чином» твору» (Г. Г. Нейгауз) [5, с. 102]. Також важливим є сформування ставлення до даного твору. При всій приблизності читання нот з листа – це перш за все вільне і захоплене виконання музики. Саме завдяки переживанню емоційно-образного змісту твору створюється перше яскраве враження про нього.

Формування навички здатності швидкого розбору читки нот з листа тісно взаємопов'язане з загальним музичним розвитком учня-піаніста. Найкращих результатів читки нот з листа досягають тоді, коли цей навик формується з перших кроків навчання гри на уроках фортепіано. Читка нот з листа може бути закладена в структурі фортепіанного уроку, її доцільно зробити невід'ємною частиною освітнього процесу. Викладач по класу фортепіано повинен вибудувати хід заняття таким чином, щоб учень разом з іншими необхідними навиками та вміннями, також отримав навик свobodної читки нот з листа.

Під час читки нот з листа під керівництвом педагога учень має можливість познайомитися з великою кількістю різноманітних музичних творів, закріпити й застосувати на практиці знання теорії музики, піаністичні навички, що в свою чергу сприяє розширенню його музичного та технічного світогляду. Музикант насамперед має володіти вмінням відчувати розгортання музичного тексту, передбачати, хоча б в загальних рисах, його найближчі моменти. І. Гофман зазначав: «Читка з листа значною мірою зводиться до передбачення, у цьому ви можете переконатися, проаналізувавши своє читання книг...» [6, с. 176].

Підготувати музично грамотних дітей, які могли б самостійно розібратися в нескладних творах, вільно прочитати їх з листа – невпинне прагнення викладачів по класу фортепіано. Але найчастіше навіть учні старших класів у новому тексті орієнтуються погано, багато часу витрачають на його розбір і засвоєння. Тим часом, при скороченні часу на розбір п'єс з'являється можливість засвоїти більше матеріалу, ширше познайомитися з музичною літературою, що дозволяє швидше розвиватися.

У процесі викладання гри на фортепіано слід використовувати різноманітні форми роботи, які визначаються: метою конкретного заняття, рівнем обдарованості і підготовки учня, певними стадіями роботи над фортепіанним твором тощо. Способи удосконалення майстерності читки нот з листа можуть видозмінюватися у відповідності з тими завданнями, які постають перед піаністами на кожному новому етапі їх музично-художнього та технічного розвитку. Серед основних напрямків формування навичок читання з листа нотного тексту слід зазначити: зорове сприйняття, звукове втілення на інструменті, осмислене сприйняття музики, вміння розподілити свою увагу, розуміння структурної логіки розгортання музичного змісту, аналіз виконавських труднощів та стилістичних особливостей тощо [7, с. 184].

Спостерігається ряд причин, яким пояснюється загальновідомий занепад мистецтва читки нот з листа. Серед них є укорінене раніше практика обов'язкового виконання напам'ять усього сольного репертуару. Робота здебільшого оцінюється не по тому, скільки виховано закоханих у своє мистецтво грамотних музикантів, а по тому, скільки учнів вдало виступили на концертах та конкурсах, скільки продовжило професійно займатися музикою. Але цей шлях не завжди найкращий. Не слід забувати, що школа зобов'язана виявити і розвинути творчі задатки дітей, залучити їх до найважливіших практичних навичок (гра по слуху, транспонування, читання з листа, гра в ансамблях, вміння акомпанувати тощо), надати їм всебічне музичне

виховання незалежно від того, стануть вони після закінчення школи професіоналами або аматорами-музикантами.

Механізм сприйняття і виконання нотного тексту та безпосередньо сам процес читки з листа, протікає як досить складна послідовність дій, яку можна умовно об'єднати у три групи:

Перша група включає в себе дії, що передують власне самій грі з листа:

– визначення (з авторських ремарок) характеру, темпу твору, що виконується, основної ладотональності й розміру;

– побіжний перегляд тексту з метою з'ясування типу викладу та метро-ритмічний малюнок (у цей момент народжується загальна уява, стратегія поведінки рук).

Друга група дій відноситься вже безпосередньо до читання та пов'язана з роботою зору та слуху. Впізнання у тексті знайомих елементів, усвідомлення його структурної логіки за різними параметрами. Ця робота ускладнюється тим, що слух примушений обробляти одночасно різні фрагменти тексту: і той, який ще належить зіграти (в результаті відбувається формування більш-менш наближеного звукового образу), і той, який виконується в даний момент; при цьому реальне звучання звіряє з очікуваним (слуховий контроль, або зворотний зв'язок).

Дії третьої групи полягають у реалізації, «озвучуванні» тексту. Це складна координована діяльність усього ігрового апарату (рук на клавіатурі та ніг на педалі). Навіть простіші види діяльності, що включають значно менше число дій, не можуть здійснюватися без того, щоб частина з них не відбувалася з певною часткою автоматизмів. Це означає, що цілий ряд ланок складного ланцюга операцій, описаних вище, виконується автоматично [8, с. 8].

Планування навчально-виховної роботи у класі фортепіано та продуманий вибір репертуару для читки нот з листа є важливими факторами, які сприяють правильній організації творчого прогресу й успішному розвитку музично-виконавських даних піаністів. Запропонований репертуар повинен відповідати індивідуальним особливостям, рівню загально-музичної та піаністичної освіти та новим педагогічним завданням, які виникають на певному етапі розвитку особистості. Репертуар для читки фортепіанних творів має бути максимально різноплановим та стилістично багатим. Загалом у такому репертуарному списку повинно бути представлено значно ширше коло композиторських імен та творів, ніж в тому, що використовується викладачем по класу фортепіано при складанні звичайних програм. Саме в цьому полягає специфічна особливість репертуару для читки фортепіанних творів, його пряме музично-дидактичне призначення.

Звичайно, що такий підхід вимагає значних затрат часу та зусиль на етапі підготовки до індивідуального заняття. Необхідно вміти виокремити основні завдання щодо розвитку музичних здібностей учня: підібрати відповідні інтерактивні вправи, забезпечити технічні умови застосування інноваційних технологій тощо. Тільки при серйозній підготовці до кожного фортепіанного заняття можна сподіватися на позитивний результат [9].

Надзвичайно важливим чинником удосконалення майстерності читки нот з листа є самостійна робота. З огляду на це першочерговим завданням викладача по класу фортепіано є допомогти усвідомити, що потрібно не лише добре володіти інструментом та бути музично обізнаним у провідних сферах своєї діяльності, а й пам'ятати про ряд важливих аспектів, якими повинен володіти кожен музикант. При цьому накопичується певна сума знань, умінь і навичок: розвивається слух і відчуття ритму, збагачується музична пам'ять, виробляється орієнтація на клавіатурі й у нотному записі, закріплюються ігрові навички і розвивається багате творче мислення.

Слід зазначити, що використання різноманітних форм та методів роботи ставить перед педагогом високі вимоги, який повинен насамперед сам добре знати фортепіанний репертуар у значно ширших межах, ніж освітня програма, володіти на високому виконавському рівні музичним інструментом, мати розвинену творчу фантазію, оскільки завдання для читки нот з листа він повинен складати самостійно, з урахуванням як особливостей індивідуальної підготовки учнів, так і конкретних завдань фортепіанного уроку.

Важливим завданням педагога є не тільки розробити та підготувати вправи та твори для читки нот з листа, але й виробити гнучку систему оцінювання, що враховувала б всі необхідні компоненти. Слід також вміти підтримувати пізнавальну атмосферу на уроці, оскільки читка різноманітних творів сприяє формуванню творчої свободи учнів, Вчитель повинен побудувати свою роботу таким чином, щоб кожний фортепіанний урок захоплював учнів, розвивав у них навички самостійного мислення, вміння координувати свою діяльність, досягати поставленої мети та вміти відстояти свою думку у процесі реалізації творчих завдань, бути готовим до педагогічної імпровізації [10].

Використання читки нот з листа на уроках фортепіано покликане також сприяти збереженню постійного інтересу учня до систематичних занять. Адже досить часто буває так, що учень розпочинає навчання, демонструє навіть непогані результати, але через рік-два, коли розпочинається більше навантаження, втрачає поступово інтерес та перестає цікавитися грою на фортепіано. Використання читки нот з листа може допомогти педагогу запобігти цьому, підтримуючи постійний інтерес учня. Сучасні реалії відзначають, що теперішні діти, які виросли в умовах розвиненого інформаційного середовища, вимагають значно сильніших вражень, їх потрібно постійно дивувати, вражати чимось новим, нестандартним. А традиційний консервативний підхід до навчання гри на фортепіано поступово гасить їх творчу зацікавленість. Педагог повинен уміло залучати учня до творчої активності, не перетворюючи заняття фортепіано на нудне багаторазове

повторювання одного й того самого мотиву. При цьому корисно синтезувати різні види мистецтва – музику, живопис, літературу. Відкривається широка можливість використання збірників п'єс, створених на літературній основі, з певним сюжетом (наприклад: альбом дитячих п'єс за казкою Г. Х. Андерсена «Снігова королева» Жанни Колодуб). Ускладнення завдань доцільно пов'язувати з поступовим опануванням піаністами таких засобів музичного матеріалу, як повторення, зіставлення, варіювання, розробка тощо.

Використання у процесі навчання гри на фортепіано різноманітних технічних засобів, у тому числі мультимедійних комплексів, комп'ютера, мережі Інтернет, різноманітних електронних програвачів, мережі YouTube, яка містить величезну кількість записів виконання музичних творів, дозволяє зробити процес читки нот з листа ще більш цікавим для дітей. Поєднання інтерактивних методів з використанням технічних засобів навчання результативне у наступних формах: комп'ютер + інтерактивна форма роботи; мережа інтернет + аналіз та обговорення почутого чи побаченого; прослуховування записів з електронної бібліотеки педагога з подальшим обміном думками; творчі пошукові завдання для учня.

Поєднання можуть бути найрізноманітнішими, тут викладач по класу фортепіано може продемонструвати свій творчий підхід, використовуючи безліч варіантів. Важливо, щоб ці варіанти були зрозумілими та доступними для дитячого сприйняття, відповідали поставленій меті уроку та допомагали у засвоєнні читки фортепіанних творів.

Також цікавим методом роботи на уроках з фортепіано є бесіда за змістом твору. Вчитель готує розповідь, спираючись на характеристику епохи, в яку жив і творив композитор, даючи пояснення жанровим та стилістичним особливостям даного твору, аналізуючи його форму. Важливим є залучати до бесіди й учня, монолог повинен перетворитися на діалог. Вчитель може навмисне ставити дискусійні питання, спонукаючи учня до активної участі у процесі обговорення.

Цікавою інтерактивною формою навчання гри на фортепіано є програма «Soft Mozart to Way» (або скорочено «Soft Mozart»). Ця програма розрахована на інтерактивне навчання як за допомогою викладача, так і самостійно. За допомогою комп'ютера та підключеного до нього синтезатора учень опановує навик читки нот з листа на фортепіано. При цьому він має змогу прослухати музичний твір у професійному виконанні, зіграти його однією рукою, а партію другої руки, записану в програмі, може послухати, зіграти разом з нею, сповільнивши чи прискоривши темп. За допомогою цієї програми учень може бачити власні помилки та виправляти їх у процесі гри. Важливою перевагою цієї програми є те, що піаніст може обирати зручний для нього темп, щоб опрацювати той чи інший фрагмент твору.

Програма «Soft Mozart» доволі об'ємна, містить найрізноманітніші розділи, вправи для розвитку тих чи інших навиків, зокрема й читки нот з листа. Звісно, вона не може повністю замінити собою педагога, але може з успіхом використовуватись як додаткова інтерактивна форма навчання гри на фортепіано, а також для самостійних домашніх занять музикою. Її сутність полягає у тому, що розробниками створено ряд цікавих комп'ютерних ігор, у результаті проходження яких розвиваються навик читання нот з листа [11].

Ще одним цікавим методом удосконалення читки нот з листа є використання електронних (цифрових) музичних інструментів. Звичайно, цифрове піаніно не зможе зрівнятися по глибині свого звучання та тембровому забарвленню з класичним інструментом. Однак, для процесу навчання воно підходить дуже добре, особливо для роботи з учнями, що не претендують на продовження професійної музичної освіти. Сучасним дітям дуже подобаються різноманітні гаджети, пристрої, вони залюбки освоюють їх. Тому використання цифрового піаніно з його технічними можливостями, ознайомлення з різноманітними тембрами, ефектами тощо допомагає забезпечити стійкий інтерес учнів до занять фортепіанною грою та розвиває їх творчі нахили.

Отже, на основі використання сучасних технічних засобів можливим стає новаторський підхід до удосконалення майстерності читки нот з листа, що містить у собі евристичні елементи. Цим обґрунтовується можливість оптимальними засобами досягнути актуалізації безперервності процесу та розширення взаємодії усіх компонентів щодо читки нот з листа на уроках фортепіано. Запропоновані завдання необхідно вирішувати систематично і цілеспрямовано, ускладнюючи їх, відповідно до рівня активності піаністів. Пошуки досконалої вправності дають можливість не тільки зрозуміти та засвоїти основні особливості читки нот з листа, але й відтворити художній образ твору, що становить основу виховання фортепіанної майстерності.

Використана література:

1. Музыкальная энциклопедия: у 6 т. / гл. ред.: Ю. В. Келдыш. Т. 6. URL: <https://notkinastya.ru/muzykalnaya-entsiklopediya-pod-redaktsiej-yu-keldysha-t-1-t-6/> = читка (дата звернення: 20.01.2020)
2. Юцевич Ю.Є. Музыка. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2009. 352 с. URL: <http://term.in.ua/indeks.html?term=читка> (дата звернення: 20.01.2020)
3. Коган Г. М. Работа пианиста. Москва : Классика–XXI, 2004. 204 с.
4. Савшинский С. И. Работа пианиста над музыкальным произведением. Москва : Классика–XXI, 2004. 189 с.
5. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. СПб. : Лань, 2015. 256 с.
6. Гофман И. Основные принципы игры на фортепиано. Москва : Музыка, 1978. 192 с.
7. Заря Л. О. Специфіка формування навичок читання з листа нотного тексту у майбутніх учителів музики. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. 2015. Вип. 18. С.182-185.
8. Брянская Ф. Д. Формирование и развитие навыка игры с листа в первые годы обучения пианиста. Москва : Классика – XXI, 2005. 68 с.

9. Разон І. В. Новітні технології у процесі навчання гри на фортепіано. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27851/ (дата звернення: 20.01.2020)
10. Лугина Ю. Розвиток творчих здібностей на уроках музики засобами інноваційних технологій. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-tvorcih-zdibnostej-na-urokah-muziki-zasobami-innovacijnih-tehnologij-103469.html> (дата звернення: 20.01.2020)
11. Academically Endorsed Computerized Music Education For All. URL: <https://www.softmozart.com/> (дата звернення: 20.01.2020)

References:

1. Keldysh, Yu. V. (Ed.). (1982). *Muzykalnaya entsiklopediya [Musical encyclopedia]*. (Vols. 1–6). Vol. 6. Retrieved from <https://notkinastya.ru/muzykalnaya-entsiklopediya-pod-redaktsiej-yu-keldysha-t-1-t-6/> читка [in Russian].
2. Yutsevych, Yu. Ie. (2009). *Muzyka. Slovnyk-dovidnyk [Music. Directory Dictionary]*. Ternopil: Navchalna knyha–Bohdan, 352. Retrieved from <http://term.in.ua/indeks.html?term=reading> [in Ukrainian].
3. Kogan, G. M. (2004). *Rabota pianista [The work of pianist]*. Moskva: Klassika–XXI, 204. [in Russian].
4. Savshinskiy, S. I. (2004). *Rabota pianista nad muzykalnym proizvedeniyem [Work of the pianist on a musical work]*. Moskva: Klassika–XXI, 189 p. [in Russian].
5. Neygauz, G. G. (2015). *Ob iskusstve fortepiannoy igry [On the Art of Piano Play]*. SPb.: Lan, 256 [in Russian].
6. Gofman, I. (1978) *Osnovnyye printsipy igry na fortepiano [Basic principles of playing the piano]*. Moskva: Muzyka, 192 [in Russian].
7. Zaria, L. O. (2015). Spetsyfika formuvannya navychok chytannia z lysta notnoho tekstu u maibutnikh uchyteliv muzyky [Specificity of formation of reading ability from the letter of notes text for future music teachers]. *Naukovyi chasopys NPI imeni M.P.Drahomanova*, 18, 182-185 [in Ukrainian].
8. Bryanskaya, F. D. (2005) *Formirovaniye i razvitiye navyka igry s lista v pervyye godi obucheniya pianista [Formation and development of the skill of playing with a sheet in the first years of training a pianist]*. Moskva: Klassika– XXI, 68 [in Russian].
9. Razon, I. V. (2012) *Novitni tekhnolohii u protsesi navchannia hry na fortepiano [Newest technologies in the process of learning the piano]*. Retrieved from https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/27851/ [in Ukrainian].
10. Luhyna, Yu. (2019) *Rozvytok tvorchykh zdibnostei na urokakh muzyky zasobamy innovatsiynykh tekhnolohii [Development of creative abilities in music lessons by means of innovative technologies]*. Retrieved from <https://vseosvita.ua/library/creative-creators-fabrications-of-urochs-music-to-independent-technologies-103469.html> [in Ukrainian].
11. Academically Endorsed Computerized Music Education for All. Retrieved from <https://www.softmozart.com/>

Taran I. M. Development of the skill of notes reading from the letter at the lesson of piano

The article highlights a number of provisions concerned with the problem of notes reading from the letter as one of the providing components of the whole process of learning to play the piano. Data on status, tendencies and perspectives of notes reading in musicological, methodological and pedagogical aspects is generalized. Leading pianists-pedagogues Vasyl Barvinskyi, Felix Blumenfeld, Jozsef Gat, Alexander Goldenweiser, Konstantyn Ihumnov, Karl Marthinsen, Borys Mylych, Heinrich Neuhaus, Leonid Nikolaev, Daria Herasymovych, Viktor Klyn, Roman Savytskyi and others saw into notes reading ability from the letter in the complex of musical training of pianists. After all, the active development of the ability to creative ideas, reliance on the auditory sphere in the formation of piano skills and skills – is one of the basic principles of modern piano pedagogy.

The author highlights pedagogical possibilities of notes reading from the letter of different piano works as wherewithal of pianist students preparing. Allowing for this, skill-building and development of the notes reading ability is crucial not only in the study of the piano repertoire, but also for the intense musical and intellectual development of pianists as a whole.

The reading ability from the letter creates the basis for the rapid development of notes material, and thus frees up time to study for other musical tasks that lead to the development of piano playing. The potential resources of notes reading from the letter regarding the musical development of the pianists are remarkable. At the same time, they can be identified only if such educational and pedagogical activity is regularly and systematically applied to piano lessons. It is important to take into account the complex solution of the main tasks: systematic, gradual, consistent, repetitive. Such work, by acquiring the search character, not only develops the creative potential of the individual, but provides a deep learning of new knowledge and skills.

Key words: music, piano, learning to play piano, development, notes reading from the letter, piano repertoire, piano work, piano lesson.